

„MÁSFÉL ÉVE ÁLLANDÓAN FEDEZÉKBEN ÉLÜNK.”

A m. kir. 10. (miskolci) honvéd gyalogezred Sassy Csaba verseivel ellátott
tábori levelezőlapjai a veszprémi Laczkó Dezső Múzeumban

Rainer Pál

Laczkó Dezső Múzeum, Veszprém

Anyagközlésünk a m. kir. 10. (miskolci) honvéd gyalogezred által kiadott, Sassy Csaba hazafias, népies verseivel ellátott azon tábori levelezőlapjait ismerteti, amelyek a veszprémi Laczkó Dezső Múzeumban kerültek elő a közelmúltban. A 10-es bakák Strypa menti állásharcainak időszakában keletkezett versek szerzője (az I. világháború alatt maga is tartalékos 10-es honvéd zászlós) közismert közéleti szereplője volt a 20. századelő Miskolcának. Költő, újságíró, majd szerkesztő, Kaffka Margit és Csáth Géza jó barátja. A Tauszk Lipót 10-es népfőlkelő hadnagy, géppuskás parancsnok által Singer Jakab trencsényi pénzügyi irodatisztnek küldött 14 db tábori levelezőlap bevételét az ezred özvegy- és árvaalapjára fordították. A verses lapok jellegzetes emlékei voltak a korszak háborús propagandájának.

A veszprémi Laczkó Dezső Múzeumban 2014. szeptember 30-tól 2015. október 25-ig volt látogatható a „*Veszprémiak az I. világháborúban, az I. világháború Veszprémben*” című centenáriumi világháborús kiállítás. A kiállítást megelőző anyaggyűjtés során a tárgyi gyűjtemények mellett, átnéztem múzeumunk különböző adattári gyűjteményeit is, hogy felmérhessem, milyen világháborús anyagokkal rendelkezünk, s azokból melyeket tudnám felhasználni a kiállításhoz. Ezen anyaggyűjtés során bukkantam rá a tudományos dokumentumok gyűjteményében, a miskolci 10-es honvéd

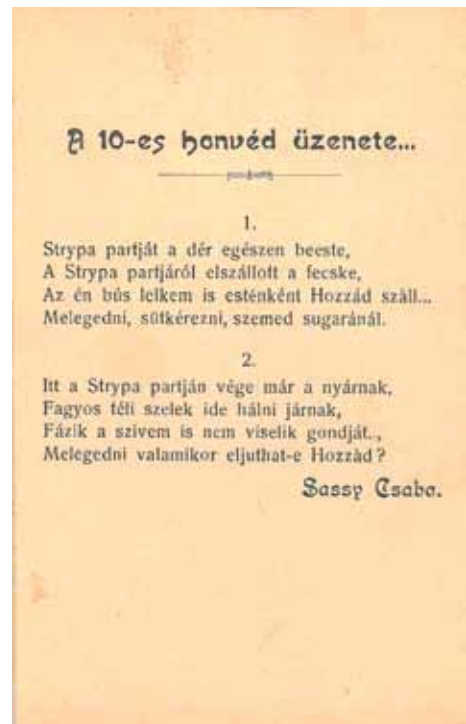
gyalogezred¹ Sassy Csaba hazafias, népies verseivel ellátott 14 db tábori levelezőlapjára. A levelezőlapokat, a legtöbb papír alapanyagú (fénykép, levelezőlap, hirdetemény, plakát, aprónyomtatvány stb.) I. világháborús materiálkhoz hasonlóan, 1969-ben leltározták be. Leltári számuk: 69.335. – 69.348. Jóllehet egyikükön sem szerepel régi Szerzeményi naplónk (a leltárkönyvek egykori megnevezése) korábbi száma, mégis igen nagy valószínűséggel feltételezhető, hogy azokat még az I. világháború alatt első múzeumigazgatónk (1903–1932) és egyben a veszprémi kegyesrendi (piarista) főgimnázium igazgatója (1912–1918), Laczkó Dezső (Trencsén, 1860. július 22. – Veszprém, 1932. október 28.) gyűjthette be.²

Valamennyi levelezőlap feladója Tauszk Lipót népfőlkelő hadnagy, a m. kir. 10. (miskolci) honvéd gyalogezred III. zászlóaljának géppuskaosztag parancsnoka. (Az 1916-ban feladott lapokon a géppuskaosztag parancsnoki beosztás már nincs feltüntetve.) A levelezőlapok címzettje pedig: tekintetes Singer Jakab úr (helyenként szerepel foglalkozása is: p. ü. = pénzügyi irodatiszt) Trencsén, Főtér 13.³ A tábori levelezőlapokat négy alkalommal adták postára, egy-egy alkalommal egyszerre több

1 Az ezred (és előd alakulata a m. kir. 48. honvéd gyalog zászlóalj) történetéről: BERKÓ 1928, 425, 440, 448, 450, 458, 465, 474, 486, 490, 496, 520, 526, 536, 590–600, GULYA 2000, 291–293, TARCZAI 2005, 361–364.

2 Laczkó Dezső életéről, munkásságáról: PERÉMI 2011.

3 Miután Laczkó Dezső is Trencsénben született, esetleg elképzelhető, hogy ottani családi, rokoni kapcsolatai révén sikerült begyűjtenie a Trencsénbe címzett Sassy Csaba-féle verses tábori levelezőlapokat.

1. kép. A 10-es honvéd gyalogezred tábori levelezőlapja Sassy Csaba: *A 10-es honvéd üzenete...* című versével. (LDM-TD 69.340.)

2. kép. A 10-es honvéd gyalogezred tábori levelezőlapja Sassy Csaba: *Odakint a vártán...* című versével. (LDM-TD 69.339.)

darabot is. Először 1915. november 23-án 2 darabot (ltsz. 69.340., 69. 339.). Másodszor 1915. november 26-án ismét 2 darabot (ltsz. 69.335., 69. 337.). Harmadszor 1915. december 28-án 4 darabot (ltsz. 69.341., 69.348., 69.342., 69.338.). Negyedszer pedig 1916. május 14-én 6 darabot (ltsz.69.344., 69. 345., 69.346., 69.347., 69.336., 69.343.). A felvevő postahivatal valamennyi alkalommal a 70. tábori postahivatal volt, amelynek fekete színű, 2,8 cm átmérőjű, magyar nyelvű körbélyegző lenyomata valamennyi lapon megtalálható. Az 1915. november 23-án, 26-án és 1915. december 28-án feladott lapokon a feladó csapattestének 9 cm hosszú, lila színű hosszúbélyegző lenyomatain: „*M. kir. miskolczi 10. honvéd gyalogezred parancsnoksága*” felirat olvasható. Az 1916. május 14-én feladott lapokon a csapattest 8,1 cm hosszú, kék színű hosszúbélyegző lenyomatain: „*M. KIR. MISKOLCZI 10. HONV. GY. EZRED*” felirat található. A levelezőlapok közül az 1915. december 28-án és 1916. május 14-én feladottakon apró, téglalap alakú keretben megtalálható az azokat előállító cég megnevezése: „*KLEIN ÉS LUDVIG/ MISKOLCZ*”, valamint a kis téglalap mellett egy-egy négyjegyű, háromezerrel kezdődő szám is. A levelezőlapok közül az azokra nyomtatott Sassy verseken kívül, csak az egyik 1915. november 23-án feladott lapon (ltsz. 69.340.) található egy rövid, tintaceruzával írt, német nyelvű levél:

„*Meine Lieben!*

Von der l. Marie bekam ich von Zsolna eine Karte für welche ich nachträgliche danke. – Bin ganz wohl, hier hersche jetzt etwas Ruhe. –

Mit 1000 Grüssen und Küssen bin ich

Euer Poldjy”.

(Magyarul: Kedveseim! A kedves Máriától Zsolnáról kaptam egy lapot, amelyet utólag köszönök. Egészen jól vagyok, itt most aránylag nyugalom uralkodik. Ezer üdvözléssel és csókkal. Poldytk.)

Ezek után lássuk az egyes levelezőlapokat. (Az eredeti írásmódot mindenütt megőriztem, ezért tapasztalható pl. ingadozás a hosszú és rövid ékezetek terén.)

**1. Tábori levelezőlap, 1915. november 23.
Halványsárga színű kartonpapír, fekete betűkkel
nyomtatva, 14,3x9,1 cm.**

A 10-es honvéd üzenete...

1.

Strypa⁴ partját a dér egészen beeste,
A Strypa partjáról elszállott a fecske,
Az én bús lelkem is esténként Hozzád száll...
Melegedni, sütkérezni, szemed sugaránál.

2.

Itt a Strypa partján vége már a nyárnak,
Fagyos téli szelek ide hálni járnak,
Fázik a szívem is nem viselik gondját...
Melegedni valamikor eljuthat-e Hozzád?
Sassy Csaba.

**2. Tábori levelezőlap, 1915. november 23.
Halványsárga színű kartonpapír, fekete betűkkel
nyomtatva, 14,3x9 cm.**

A 10-es honvédek nótáiból.

Odakint a vártán...

Saját Zenére.

Irta: Sassy Csaba.

1.

Égbenyuló hegyek ormán,
Havas éjszakákon...
10-es honvéd szomorun áll
Az orosz határon.
A lelkében ezer édes emléket melenget...

Kis faluról, barna lányról,
Otthon való boldogságról,
S golyó süvölt el a füle mellett.

2.

Valahol egy kis faluban
Szomorúság járja,
Valahol egy barna lánynak
Könnyes a párnája.
Ajakáról ima rebben
Sóhajok gyors szárnyán...
Hogy itt az orosz határon.
Puskagolyó ne találjon
Egy legényt el odakint a vártán.

4 A 10-es honvéd gyalogezred 1915 szeptemberétől 1916 júniusáig folytatott állásharcokat a Strypa folyó mentén (BERKÓ 1928, 594, 596, GULYA 2005, 292).

3. kép. A 10-es honvéd gyalogezred tábori levelezőlapja Sassy Csaba: *Nyolc óra van...* című versével. (LDM-TD 69.335.)

4. kép. A 10-es honvéd gyalogezred tábori levelezőlapja Sassy Csaba: *Nem szól itt a harangszó sem...* című versével. (LDM-TD 69.337.)

3. Tábori levelezőlap, 1915. november 26.

Halványsárga színű kartonpapír, fekete betűkkel
nyomtatva, 14,3x8,9 cm.

10- honvéd ezred.

Nyolc óra van...

Irta: Sassy Csaba.

1.

Nyolc óra van... és úgy jön, mintha látnám,

Hogy maga most a páholyában ül...

Boája kissé lecsúszott a vállán

S kikandikál nyaka a prém mögül.

A színházban ma operettet adnak...

A dalon, táncon maga jól mulat...

Nyolc óra van... A nézőtér, az zsúfolt...

És nagyszerű, pompás a hangulat.

2.

Nyolc óra van... rég este van már nálunk...

A fedezékre felkönyökölk...

Látom, ma éjjel nem igen lesz álmunk...

Ellenség gyül a domboldal fölött.

Az Isten tudja mit hoz ránk a hajnal,

Hisz reggel hatkor rohamra megyünk...

Igy élünk itt; küzdve ezeryi bajjal...

Háború van és ez a kenyerünk...

3.

Nyolc óra van... De hosszú ez az este...

Álom nélkül hosszú az éjszaka...

Magát látom... Boáját húzza össze...

Nehogy megfázzon szép fehér nyaka...

Színház után, ha kávéházba térnek,

S a pezsgő mellett pezsgő lesz a kedv...

Jusson eszébe pezsgődurrogásról:

Hogy reggel hatkor rohamra megyek...

4. Tábori levelezőlap, 1915. november 26.

Halványsárga színű kartonpapír, fekete betűkkel
nyomtatva, 14,3x9,1 cm.

A 10-es honvédek nótáiból.

Nem szól itt a harangszó sem...

Irta: Sassy Csaba.

1.

Nem lehet itt édes rózsám

A templomba járni...

A templomban a te neved

Imádságba zárni.

Nem szól itt a harangszó sem...

Templomba se járnak...

Azt se tudja itt a baka:

mikor van vasárnap...

2.

Boltozatos fedezékem,

Ez nékem a templom...

Mindennapi imádságom

Mindég ebbe mondom.

Harangszó is csendül hozzám:

Ágyuk dörrenése...

Imádságom ágyuk hangján

Repül fel az égbe.

3.

Imádkozzál édes rózsám

Háromszor napjába:

Szólaljon meg a harang már

Itt Galiciába ...

Mert ha egyszer a harangok

Megszólalnak újra...

Akkor a 10-es honvédnek

Nem lesz háborúja...

5. kép. A 10-es honvéd gyalogezred tábori levelezőlapja Sassy Csaba: *Lengyel hegyek gerincein...* című versével. (LDM-TD 69.341.)

6. kép. A 10-es honvéd gyalogezred tábori levelezőlapja Sassy Csaba: *Karácsonyest a fedezékben...* című versével. (LDM-TD 69.348.)

5. Tábori levelezőlap, 1915. december 28.
Fehér színű kartonpapír, kék betűkkel nyomtatva,
14x9,1 cm.

Lengyel hegyek gerincein...

1.

Lengyel hegyek gerincein

hideg szél jár éjjel...

Küzködik a 10-es baka

hóval, fagygyal, széllel.

Oroszország felé ha néz;

Északi szél, vihar, szélvész

Veri, vágja, csapja...

A két szeme könnyekben ég:

Uram, Isten! felkel-e még

Dicsőségünk napja?

2.

Lengyel hegyek gerinceit

havas orkán szántja...

Szegény 10-es baka sorsát

csak az Isten látja.

De amikor könnye csordul..

Magyarország felé fordul

S a két szeme lángol....

Édes hazám! nyugodj, álmodj!

Álmodd meg a boldogságot..

Megvéd ez a tábor!

Sassy Csaba.

6. Tábori levelezőlap, 1915. december 28.
Halványsárga színű, kettéhajtott kartonpapír, piros
betűkkel nyomtatva, 14,1x18 cm.

Karácsonyest a fedezékben.

1.

Vitéz 10-es honvédbakák

Lent a fedezékben...

Egy sem álmos, egy sem alszik,

Valamennyi ébren.

Kinéznek a ködös, szürke

Havas éjszakába...

S hazaszáll a gondolatuk

Nagymagyarországba.

2.

Megrázkodik a hidegtől

Valamennyi teste...

...Odahaza ma van éppen

Szent-karácsonyeste.

Aranydiós fenyőfákon

Apró gyertyák égnek...

S asszonyajkon, gyerekajkon

Felcsendül az ének.

3.

Vitéz 10-es honvédbakák

Szeme könnybe lábbad...

Ujra látják, amit itten

Csak a lélek láthat.

A kis házat... az asszonyt...a

Gyerekeket sorba...

S felszakad a lelkük minden

Gondolata, gondja.

4.

Kerül-fordul az egyikük

S fenyőgallyal lép be...

Akad rája egy gyertya is...

Pislákol a fénye.

Vitéz 10-es honvédbakák

Sírva néznek rája...

Ez a magyar katonának

A karácsonyfája.

5.

Megszólal az egyik honvéd

Nagysokára... Végre:

„Odahaza most mennek az

Éjféli misére...

Mise helyett ha rohamra

Mehetnénk ma este,

Tudom isten nem maradna

A muszkából egy sel..."

Sassy Csaba.

7. kép. A 10-es honvéd gyalogezred tábori levelezőlapja Sassy Csaba: *Ujévi köszöntő – a Stripa partján* című versével. (LDM-TD 69.342.)

8. kép. A 10-es honvéd gyalogezred tábori levelezőlapja Sassy Csaba: *10-es honvéd fohásza* című versével. (LDM-TD 69.338.)

7. Tábori levelezőlap, 1915. december 28.

Halványkék színű, kettéhajtott kartonpapír, piros betűkkel nyomtatva, 14,1x18 cm.

Ujévi köszöntő – a Stripa partján.

1.

Felvirradt az új esztendő,
S itt a Stripa-parton
Jó kívánat fakad minden
10-es honvéd ajkon.
Jó kívánat, jó kívánság...
Hogy ebbe az évbe
Eljöjjön majd diadallal,
Boldogsággal, büszke dallal:
Az a régi – béke.

2.

Legyen ez az új esztendő
Jobb mint az a másik.
Intézzük el a háborút
Virágfakadásig.
És ha minden ellenségünk
Letiporva... porba...
Hazamenjünk akkor élve
Aratásra, új kenyérre.
Tüzes, jó új borra.

3.

Tavasszal, ha olvad a hó
Itt a Stripa-parton...
S ha a muszka azt mondja a
Háborúra: tartom!
Ugy mint tavaly *Salowától*
Brest-Litovské váráig,⁵
Verjük, vágjuk, izzuk, hajtsuk,
Nap-nap után megszalajtsuk,
Győzzük le egy szálíg.

4.

Azután, ha hírmondó sem
Marad majd belőle,
Búcsúzzunk el muszkaföldtől,
Búcsúzzunk el tőle.
Galiczia sáros útját
Többé azt se lássuk...
S ezt a sok mély fedezéket,
Futóárkot, figyelőket...
Többé ezt se ássuk.

5.

Menjünk haza diadallal...
Virágos sapkával...
A szívünkben új örömmel,
Tartós boldogsággal...
Menjünk haza kis falunkba,
Ahol vár a párunk...
De szép is lesz ott az élet
Édes rózsám, majd te véled!...
De szép lesz az álmunk!...

6.

Hozza el az új esztendő
A háború végét...
Hozza el a diadalt és
Nyomában a – békét.
Pusztuljon el szép hazánknak
Minden ellensége...
Hogy minden hős 10-es honvéd
Haza jusson innét – onnét
Ebbe az új évbe?

Sassy Csaba.

8. Tábori levelezőlap, 1915. december 28.

Fehér színű, kettéhajtott kartonpapír, kék betűkkel nyomtatva, 14x18 cm.

10-es honvédek fohásza.
Irta: SASSY CSABA.
Magyaroknak nagy Istene!
Erős Hadúr-Isten!
A te magas szined elé
Fohászkodunk itten.
Itt harcolunk másfél éve
Szép hazánktól távol...
Nem fogyunk ki mégse – sose
A hadakozásból.

Magyaroknak nagy Istene,
Mondd, mi lesz már vélünk?!
Másfél éve állandóan
Fedezékben élünk.
Ütközetnap – hogyha akad –
A muszkát megrakjuk...
Máskor meg a shrapnell⁶-búgást
Figyeljük, hallgatjuk.

5 A m. kir. 39. honvéd gyaloghadosztály (soraikban a 10-es honvédekkel) 1915 augusztusára szorította vissza az oroszokat Breszt-Litovszkig (BERKÓ 1928, 594).

6 Tüzérségi robbanó lövedék. Nevét feltalálójáról H. Shrapnel angol tábornokról kapta.

9. kép. A 10-es honvéd gyalogezred tábori levelezőlapja Sassy Csaba: *Rábízom a levelem...* című versével. (LDM-TD 69.344.)

10. kép. A 10-es honvéd gyalogezred tábori levelezőlapja Sassy Csaba: *Daru madár...* című versével. (LDM-TD 69.345.)

Magyaroknak nagy Istene,
Mindent tudó – látó –
Láthatod, hogy nem félünk mi
A hősi haláltól.⁷
De szeretnénk szemtől-szembe
Állani a cárral
S leszámolni vele is, meg
Az egész hadával.

Mert így unalmas az élet,
Galiczia sáros,
Nyakig lucskos, csatakos itt
A falu, a város.
A férfinép, az asszonyép
Lompos, piszkos, csúnya,
10-es baka, ha ilyet lát,
A szemét behúnyja.

Nincsenek itt kis ablakok
Muskátlivirággal,
Nem hallik a kapu mögöl
Csengő, vig leánydal...
Lány a legényt nem szólítja
Édes magyar szóval...
Nem várja friss vacsorával,
Minden földi jóval.

Tejes krumpli az élete
Itt a fehérségnek,
Attól pedig hogyan legyen
Benne tűz, vér, élet...?
Sápadt, szürke, szintelen itt
A leány, az asszony...
Vak legyen az, ki az ajkán
Csókokat fakaszson.

Magyaroknak nagy Istene,
Tégy csodát mivélünk,
Tereld ide, gyűjtsd itt össze
Minden ellenségünk.
Hagy foghassuk valamennyit
Tűz alá egyszerre...
Legyen egész Muszkaország
Megtörve, megverve.

Magyaroknak nagy Istene,
Tégy velünk csodákat...
Segítsd haza diadallal
A 10-es bakákat.
Bodrog partja, Sajó partja,
Meg a Tarna partja,
Virággal vár, – más az, mint a
Stripa környék hantja.

Magyaroknak nagy Istene,
Tégy velünk csodákat...
Gyűjtsd itt össze mi előttünk
Mind-mind a muszkákat...
Aztán engedd, hogy csak egyszer
Mehessünk rohamra...
Meglásd nem lesz a muszkának
Se híre, se hamva.

**9. Tábori levelezőlap, 1916. május 14.
Halványkék színű, kartonpapír, fekete betűkkel
nyomatva, 14x8,9 cm.**

Rábíztam a leveletem...

- Strypa-front.

Irta: SASSY CSABA.

1.

Rábíztam a leveletem

egy tábori lapra,

Háthogyha az, akinek szól,

a kezéhez kapja.

Megírtam, hogy én felőlem

száz ágyu is szólhat...

Strypa-parti fedezékben

álmodozom rólad...

2.

Messze földről jött a válasz

a tábori lapra...

Csak egy pár sor volt az egész...

csak ez állott rajta:

Édes rózsám a jó Isten

oltalmazzon, áldjon...

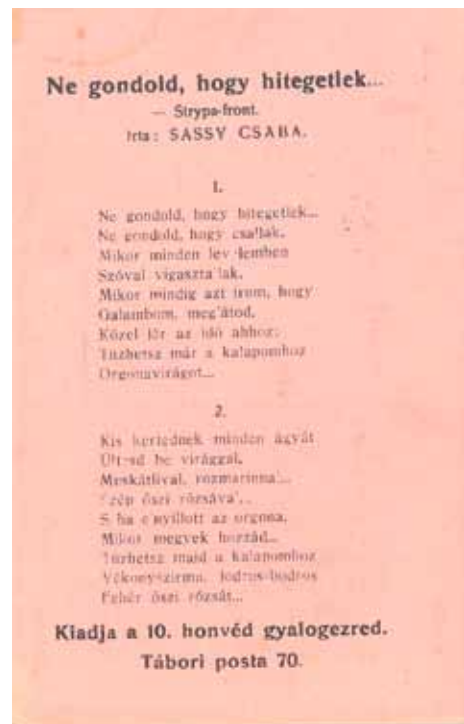
Virágnitő tavasz estén

te utánad vágyom...

Kiadja a 10. honvéd gyalogezred.

Tábori posta 70.

⁷ A jórészt parasztemberek közül kikerülő magyar legénység csakugyan jobban félt a rokkantságtól, mint a hősi haláltól. A paraszti gazdálkodás ugyanis nagy fizikai erőt igényelt. Ennek fogytával az illető képtelenné vált az önálló gazdálkodásra, a közösség kegyelem kenyérére, koldusbotra szorult.

11. kép. A 10-es honvéd gyalogezred tábori levelezőlapja Sassy Csaba: *Ne gondold, hogy hitegetlek...* című versével. (LDM-TD 69.346.)

12. kép. A 10-es honvéd gyalogezred tábori levelezőlapja Sassy Csaba: *Csókszomság* című versével. (LDM-TD 69.347.)

10. Tábori levelezőlap, 1916. május 14.

Halványsárga színű, kartonpapír, fekete betűkkel nyomtatva, 14,1x9,1 cm.

Daru madár....
- Strypa-front. -
Irta: SASSY CSABA.

Daru madár szava hallik
a fekete éjben...
Magszólal egy magyar baka
lent a fedezékben:
Daru madár, kár volt neked
ide visszatérned...
Golyó szórja, ágyu szántja,
Gránátszilánk boronálja
be itten a rétet.

Daru madár, halál virraszt
ezen a határon...
Nem lesz itten maradásod,
nincsen itten álom.
Eridj vissza, repülj vissza,
messze innen délnek...
Daru madár! nem kell ide
Gyenge madár gyenge szive...
csengő madárének...

Daru madár, repülj vissza
szép Magyarországnak...
S mond meg ottan, ahányat látsz,
valahány madárnak:
Erre felé egy se vegye
tavasszal az utját...
Helyettök itt golyók szállnak...
Azok meg csak a halálnak
a nótáját tudják.
Kiadja a 10. honvéd gyalogezred.
Tábori posta 70.

11. Tábori levelezőlap, 1916. május 14.

Halvány rózsaszínű, kartonpapír, fekete betűkkel nyomtatva, 14,1x9,1 cm.

Ne gondold, hogy hitegetlek...
- Strypa-front.
Irta: SASSY CSABA.

1.
Ne gondold, hogy hitegetlek...
Ne gondold, hogy csallak,
Mikor minden levelemben
Szóval vigasztallak.
Mikor mindig azt írom, hogy
Galambom, meglátod,
Közel jár az idő ahhoz:
Tüzhetsz már a kalapomhoz
Orgonavirágot...

2.
Kis kertednek minden ágyát
Ültesd be virággal,
Muskátlival, rozmarinnal...
Szép őszi rózsáva'...
S ha e'nyillott az orgona,
Mikor megyek hozzád...
Tüzhetsz majd a kalapomhoz
Vékonyzirmu, fodros-bodros
Fehér őszi rózsát...
Kiadja a 10. honvéd gyalogezred.
Tábori posta 70.

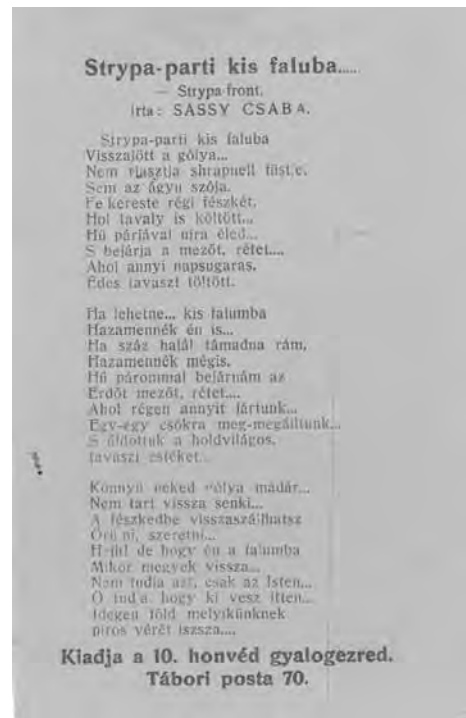
12. Tábori levelezőlap, 1916. május 14.

Halvány rózsaszínű, kettéhajtott kartonpapír, fekete betűkkel nyomtatva, 14x17,9 cm.

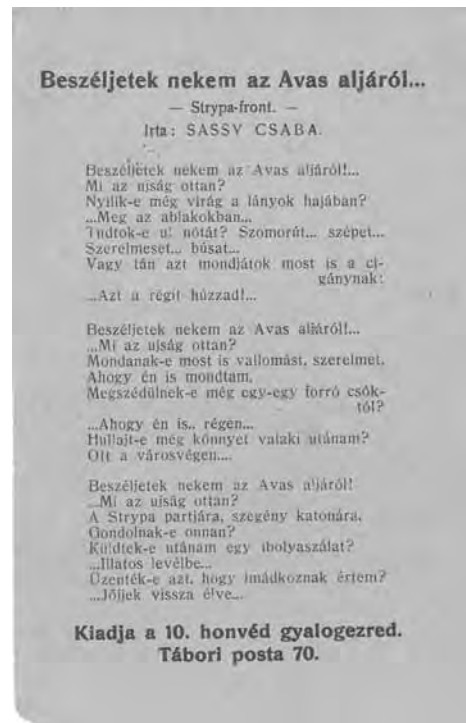
CSÓKSZOMJÚSÁG.

- Strypa-front. -
Irta: SASSY CSABA.

1.
Strypa vize partján,
Fedezék-utcákban...
Valamennyi magyar fiu
Mind csókszomjúságban.
Csókszomjúság láza,
Csókéhsége gyötri...
Éjszakáját valamennyi
Nyugtalanul tölti...

13. kép. A 10-es honvéd gyalogezred tábori levelezőlapja Sassy Csaba: *Strypa-parti kis faluba...* című versével. (LDM-TD 69.336.)

14. kép. A 10-es honvéd gyalogezred tábori levelezőlapja Sassy Csaba: *Beszéljétek nekem az Avas aljáról...* című versével (LDM-TD 69.343.)

2.

Fedezék-utcákban
Tavaszi szél nyargal...
Fiatal vér áradása
Lobog éjjel-nappal.
Csók emléke kísért
Itt az egész tájon...
Nappal a gondolat látja...
Éjszaka az álom.

3.

Fedezék-utcákban
Tavaszi szél száll-száll...
Honvéd fiuk levelében
Tavaszi virágszál.
Holdvilágos estén
Valamennyi ébren...
Rózsaszínű levelet ír
esti verőfényben.

4.

Strypa vize partján
Fedezék-utcákban...
Magyar fiuk szive lángol
Gyötrő tavaszlázban.
Csók emléke kísért
Sóhajos estéken..
Valahol egy csók csattant el...
Valamikor régen...

5.

Régi csók... régi dal..
Régi gyönyörűség...
Arravalók, hogy a vérünk
Még izzóbbra fűtsék.
Gondolatban nappal...
Álmainkban éjjel...
Hazaszáll a sóhajtásunk...
Vágyódásunk... sóvárgásunk
Országjáró széllel...
Kiadja a 10. honvéd gyalogezred.
Tábori posta 70.

13. Tábori levelezőlap, 1916. május 14.

**Halvány zöldszínű kartonpapír, fekete betűkkel
nyomtatva, 14,1x9 cm.**

Strypa-parti kis faluba...
- Strypa-front.
Irta: SASSY CSABA.

Strypa-parti kis faluba
Visszajött a gólya...
Nem riasztja shrapnell füstje.
Sem az ágyu szója.
Fe kereste régi fészket,
Hol tavaly is költött...
Hű párjával újra éled...
S bejárja a mezőt, rétet...
Ahol annyi napsugaras,
Édes tavaszt töltött.

Ha lehetne... kis falumba
Hazamennék én is...
Ha száz halál támadna rám,
Hazamennék mégis.
Hű párommal bejárnám az
Erdőt, mezőt, rétet...
Ahol régen annyit jártunk...
Egy-egy csókra meg-megálltunk...
S áldottuk a holdvilágos
tavaszi estéket...

Könnyü neked gólya madár...
Nem tart vissza senki...
A fészkedbe visszaszállhatsz
Örülni, szeretni...
Hejh! de hogy én a falumba
Mikor megyek vissza...
Nem tudja azt, csak az Isten...
Ő tudja, hogy ki vesz itten...
Idegen föld melyikünknek
piros vérét iszszsa...
Kiadja a 10. honvéd gyalogezred.
Tábori posta 70.

14. Táborig levelezőlap, 1916. május 14.
Halvány kékszínű kartonpapír, fekete betűkkel
nyomtatva, 14,4x9,1 cm.

Beszéljetelek nekem az Avas aljáról...

- Strypa-front. -

Irta: SASSY CSABA.

Beszéljetelek nekem az Avas aljáról!

Mi az újság ottan?

Nyílik-e még virág a lányok hajában?

... Meg az ablakokban...

Tudtok-e új nótát? Szomorút... szépet...

Szerelmeset... búsat...

Vagy tán azt mondjátok most is a cigánynak:

... Azt a régit húzzad!...

Beszéljetelek nekem az Avas aljáról!

...Mi az újság ottan?

Mondanak-e most is vallomást, szerelmet,

Ahogy én is mondtam.

Megszédülnek-e még egy-egy forró csóktól?

... Ahogy én is régen...

Hullajt-e még könnyet valaki utánam?

Ott a városvégen...

Beszéljetelek nekem az Avas aljáról!

...Mi az újság ottan?

A Strypa partjára, szegény katonára,

Gondolnak-e ottan?

Küldtek-e utánam egy ibolyaszálat?

...Illatos levélbe...

Üzenték-e azt, hogy imádkoznak értem?

... Jöjjenek vissza élve...

Kiadja a 10. honvéd gyalogezred.

Táborig posta 70.

A dalok szerzője, Sassy Csaba (Miskolc, 1884. január 26. vagy 27. – Pécs, 1960. június 23.) korábban teljesen ismeretlen volt előttem, jóllehet, mint rövidesen kiderült, a 20. század első felében meglehetősen közismert, tiszteletben álló szereplője volt Miskolc közéletének. Édesapja, Sassy Árpád egykor Táncsics Mihály szerkesztőtársa volt, s maga is ült sajtóvétségért. Csaba fia a miskolci református gimnáziumban végezte tanulmányait. *Futó csillagok* című verseskötete 1904-ben jelent meg Miskolcon. 1905-től különböző lapoknál újságíróskodott: pl. *Felsőmagyarországi Reggeli Hírlap*, *28-as Újság* (satirikus riportlap), *Csirip* (élclap), *Miskolci Szemle* (1927–1928 főszerkesztő). Felesége, Szilágyi Erzsébet

Kaffka Margit iskola-, majd tanítótársa, barátnője volt. Maga is Csáth Géza és Kaffka Margit baráti köréhez tartozott. 1909-ben, *Heten vagyunk* címmel, Kaffka Margittal, Reichard Piroskával és másokkal együtt jelentek meg versei. Kacsóh Pongráccal is dolgozott együtt, mint dalszövegíró. Első önálló kötete: *Tűzhegy* (Miskolc, 1910).

Az I. világháborúban a 10-es honvéd gyalogezred tartalékos zászlósaként teljesített katonai szolgálatot (TARCZAI 2005, 367, 5. kép). Ő szerkesztette (és nagyrészt írta is) 1917–1918-ban az ezred *10-es honvéd* című tábori újságját (NÉMETH 1983–84, 132, GULYA 2000, 293, TÓTH 2000, 91, 9. jegyzet, 97, 106, 7. kép). Az újság a két világháború között feléledt, de 1923–1942 között már csak évente egyszer, az ezrednapra jelent meg (NÉMETH 1983–84, 131). Több világháborús témájú verseskötete jelent meg: *Dalok a táborból* (Miskolc, 1915), *Frontról-frontra* (Miskolc, 1917), *A csíki határszélről* (Miskolc, 1918). Utóbb napvilágot látott világháborús naplója is: *Hét ország frontján: Sassy Csaba háborús naplója, 1915–1918*. I-II. (Miskolc, 1930–31.) (TÓTH 2000, 91, 9. jegyzet). A két világháború között is élénken ápolta a 10-es honvéd hagyományokat. 1927-ben jelent meg a *10-es honvédek adomáskönyve* című munkája. Réti Bélával közösen 1939-ben ő szerkesztette *A volt m. kir. miskolci 10. honvéd gyalogezred világháborús emlékalbuma*-t. A Rákosi-korszakban agyvérzése ellenére 1952-ben a Hortobágyra telepítették ki. Élete utolsó éveit 1953-tól Pécsen, a Baldhaus szeretetotthonban élte le. (Életrajzi adatai KENYERES 1969, II. 578, DOBROSSY 2007, V/2. 423.)

Bátyja, Sassy Attila (Miskolc, 1880. október 16. – Budapest, 1967. október) Budapesten, Münchenben, Nagybányán és Párizsban tanult festőművész 1905 és 1943 között szerepelt itthoni kiállításokon, esetenként Aiglón művésznéven. Ex libriseket és karikatúrákat is alkotott. 1963-ban 37 festményét ajándékozta a miskolci múzeumnak (RÉVAI 1924, 592, BODGÁL 1970, DOBROSSY 2007, V/2. 423, 461, 470–472).

A 10-es honvédek soraiban a világháború alatt és azt követően is igen komoly bajtársias szellem uralkodott. A Sassy Csaba verses tábori levelezőlapjainak kiadásával szerzett bevételt (ugyanúgy, mint a *10-es honvéd* tábori újság minden bevételét, valamint a Kövér Gyula és Meilinger Dezső festőművészek rajzos levelezőlapjaiért kapott summákat) a 10-es honvéd hadiözvegy- és árvaalap javára fordították (GULYA 2000, 293).

RÖVIDÍTÉSEK

LDM-TD – Laczkó Dezső Múzeum, Veszprém: tudományos dokumentumok
ltsz. – leltári szám

IRODALOM

BERKÓ István (szerk.)

1928 *A Magyar Királyi Honvédség története 1868–1918*. Kiadja a M. Kir. Hadtörténelmi Levéltár, Budapest.

BODGÁL Ferenc

1970 Sassy Attila – 1880–1967. *A Herman Ottó Múzeum Évkönyve IX*. 317–322.

DOBROSSY István (főszerk.)

2007 *Miskolc története V/2. 1918-tól 1949-ig*. A Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Levéltár és a miskolci Herman Ottó Múzeum közös kiadványa. Borsodi Nyomda Kft., Miskolc.

GULYA István

2000 A miskolci 10-es honvéd múzeum. *A Herman Ottó Múzeum Évkönyve XXXIX*. 291–299.

KENYERES Ágnes (főszerk.)

1969 *Magyar életrajzi lexikon II*. Budapest.

NÉMETH Györgyi

1983–84 A 10-es honvédek és a „10-es Honvéd” 1917–18-ban. *A Herman Ottó Múzeum Évkönyve XXIII–XXIV*. 131–148.

S. PERÉMI Ágota (szerk.)

2011 *Emlékkötet Laczkó Dezső (1860–1932) születésének 150. évfordulójára*. A Veszprém Megyei Múzeumi Igazgatóság kiadványa, Veszprém.

RÉVAI

1924 *Révai nagy lexikona*. XVI. Budapest.

TARCZAI Béla

2005 A 10-es honvéd hagyományok őrzése Miskolcon. *A Herman Ottó Múzeum Évkönyve XLIV*. 361–374.

TÓTH Orsolya

2000 A „Harctéri fidibusz” és társai. Első világháborús magyar nyelvű tábori újságok a Hadtörténelmi Múzeum gyűjteményeiben. *A Hadtörténelmi Múzeum Értesítője 3*. 89–117.